

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Այն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքն արգելում է, ամբողջ 21րդ չորանի (905 ընդ. — 906 օգոստ.) բաժնորդագրուել քանի ամսի համար որ ուզուի, անկողնի և նաև բաժնորդագրուել քանի ամսի համար որ ուզուի, անկողնի և նաև բաժնորդագրուել քանի ամսի համար որ ուզուի...

ԻՍ. ՏԱՐԻ

ԹԻԻ 26

1906 ԱՊՐԻԼ 25 ԴՆ. (Հ. Տ. Ապրիլ 12)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրությունը, եթե հարկ համարի, համար հանելով և կա մասնավոր կերպով հարցազրույցներ կը կատարվեն: Չորսուր չէ վերագրվող չորսուր հարցազրույցներ հանելով: Ծանուցումներ կը կատարվեն հարցեր և ֆրանսերեն, և գրագր. Ծանուցումներ 1 միջակ դրը 1 սանդղակարժ է. 1 լրագրի 2 սանդղակ: Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction: Rue Beaumont, 9.

ԲՈՎ ԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Այս Ազգային Ընդհանրական Գրատուն. — ամսական Ամերիկայի Միացեալ Նահանգ Երկրի (Ուեյթ Զոպօրքն). — Մեծ աղետ Գալիօրիայի մէջ. — Հայեր յեզիպտոս. — Տրդ. Լեփոխուսի Գալիփի. — Հայերի Խառնակ. — Հայ քրիստոնէական ընդհանրական Կոմիտէի մէջ. — Հայ քրիստոնէական համագործակցութիւնի մէջ. — Պարսկահնգ-արտադրութիւն. — Թիւրքիայի լուրեր. — Օսմանական Համալիի առողջական վիճակը. — Իսլամ. — Ամերիկեան խտտաբարոյութիւն. — Ծանուցումներ:

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

“ԱՐՄԵՆԻԱ” ԻՍ. ՏԱՐԵՇՐԱՆԻՆ

(1905 ՆՈՅՆՄԵՐ — 1906 ՕԳՈՍՏՈՍ)

21րդ չորանի բաժնորդագրուելու ժամանակ 1905 Նոյեմբերէն և կը տեսնուի 1906 օգոստոսի վերջը: Ամբողջ 21րդ չորանի բաժնորդագրուել քանի ամսի համար որ ուզուի, անկողնի և նաև բաժնորդագրուել քանի ամսի համար որ ուզուի, անկողնի և նաև բաժնորդագրուել քանի ամսի համար որ ուզուի...

Անոնք որ Արմենիայի Օթմանական կը գրուին մեր հրատարակած Օթմանական կառավարման կանոնագրին համեմատ խտտաբարոյութիւնը կը կարգուի իրենց պարտականութիւն իրաւունք կունենան, իրենց ստացած 1 օրինակ Արմենիայէն զատ — որի համար ամբողջ բաժնորդագրին 20 ֆր. պէտք է վճարեն — քանի՜ անձի համար որ ուզեն, Արմենիա բերել տալու իրենց ստացած լրագրի ծրարին մէջ զրուցելով և կէս բաժնորդագրով, այսինքն՝ ամբողջ չորանին համար 10 ֆր.ով և կամ ամսական 1 ֆր.ով: Թանկացողին կը զրկենք «Արմենիայի Օթմանականութեան» համար մեր հրատարակած կանոնագիրը: Բաժնորդագրիներ կանխիկ վճարումը մեծ զիւրուածութիւններ կը ծայրէ գործի կանոնաւոր ընթացքին և յայտնի է որ Եւրոպայի և Ամերիկայի մէջ ամէն ազգեր սովորութիւն ունին իրենց ստացած լրագրի բաժնորդագրին կանխիկ զրկելու. անոր համար իրենց լրագրիներ ալ կը կանխապէս ընթացք մ'ունենան:

ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՆՐԱՊԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Բաներ կան որոնք ձեռք բերելու համար մեծամեծ ջանքեր և զոհողութիւններ պէտք են: Բաներ ալ կան, որոնք թէեւ անհրաժեշտ, բայց մեծ զոհողութիւններ չեն կարօտիր ձեռք բերուելու համար, կամք միայն պէտք է: Այսպիսի պարագայներին համար շատ ճշգրտութեամբ կրնանք յիշեցունել ֆրանսական առածը թէ «կամե նալը կարենալ է» (Vouloir, c'est pouvoir):

Եթէ մէկն ուզէ այսօր մեր ազգային ժամանակակից կեանքի կամ գէթ գրական կեանքին պատմութիւնը խմբագրել, ուր պէտք է դիմէ. չկայ հայ ազգային ընդհանրական գրատուն մը ուր երթայ իրեն պէտք եղած հայերէն բոլոր գիրքերը կարենայ գտնել և աչքէ անցունել:

Ֆրանսեան ունի իր Ազգային Գրատուն (Bibliothèque Nationale) Բարիդի մէջ: Տպագրական օրէնքը պարտաւորութիւն դրած է ամբողջ Ֆրանսայի մէջ հրատարակուածներէն (գիրք, տետրակ, լրագիր, ինչ որ ինչ) երկուքական օրինակ զրկել Ազգային Գրատունը: Ֆրանսական ամէն նահանգ կամ մեծ քաղաք ունի նաեւ իր քաղաքային Գրատուն (Bibliothèque de la Ville) ուր պէտք է զրկուի նոյն նահանգի մէջ եղած ամէն հրատարակութիւններէն (ուրկէ 2 օրինակ ալ պէտք է զատեն զրկել Բարիդի Ազգային Գրադարանին, նահանգային իշխանութեան միջոցով): Երկուքական օրինակ 40 տարի յետոյ ալ մէկն ուզէ աչքէ անցունել Մարսէյի Արմենիա լրագրի մէջ հրատարակուածներ, կրնայ դիմել Բարիդի Ազգային Գրատունը և կամ Մարսէյի քաղաքային Գրատունը ուր ձրիապէս պատրաստ կը գտնեն նաեւ թուղթ, գրիչ, մելան, գրասեղան, հանգստութեամբ նստել արտագրելու համար իր ուզածներ (ընթերցանութիւն ալ ձրի է արդէն և գրատունը հասարակութեան համար բաց է ամէն օր որոշեալ ժամերի մէջ: Բոլոր ծախքերը — գիրքները, լուսաւորութիւն, ձմեռները վառելիք, պաշտօնեային թոշակներ եւայլն — կը հոգայ քաղաքային վարչութիւնը): 25՝ կարելի կ'ովկասի մէջ ալ, ուր այժմ տպագրական ազատութիւն կը

տիրէ և կառավարական գրութիւնն ինչպէս ալ լինի, աւելի կամ նուազ ազատական, այնու ամենայնիւ յետագարձ շարժումը անհաւանական կերպի, էլ միայն ճիշդարեւին կամ թիֆլիսի ներքինեան վարժարանին կից հաստատել «Հայ ազգային ընդհանրական գրատուն» մը որ ընդհանուրին համար բաց լինելով մէկտեղ ապահովութեան և կանոնաւորութեան պայմաններին տակ գրուի և աշխարհի ամէն կողմերէն ուր որ հայերէն գիրք մը, տետրակ մը, լրագիր եւայլն հրատարակուի, 2 օրինակ զրկուի այդ «Հայ ազգային ընդհանրական Գրատունը»: 25-ը կարծեմ որ աշխարհի տեւէ կողմը գտնուի Հայ մը, այն ալ քիչ թէ շատ գրիչ բունելու կարող Հայ մը, որ ինչ կարծիքի կամ յարանուանութեան ալ պատկանի, չուզէ իր հրատարակած 2 օրինակ զրկել Ազգային ընդհանրական գրատուն, մանաւանդ որ տեսակ մը ծանուցում ալ կը լինի այդ իրեն համար: Միայն թէ նախաձեռնարկ ոգի և յարատեւող կամք պէտք է մեր ազգային գործերի բարձրագոյն վարչութեան կողմէն կովկասի մէջ, այսպիսի հանրօրոյտ և միանգամայն մեծամեծ ծախքեր չպահանջող հաստատութեան մը յաջողութեան համար: Մ. ֓.

Ն Ա Մ Ա Կ ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՄԻԱՅՆԱԼ ՆԱԶԱՆԳՆԵՐԷՆ

Ուեյթ Զոպօրքն, 3 ապրիլ 06 Հիմա որ Ամերիկահայոց ընդհանուր Առաջնորդ Սարաճեան Սրբազանին դէմ քննադատութիւններ, գծագրութիւններ և այլ և այլ տարաձայնութիւններ երեւան կուգան, թո՛ղ ներքին մեզ որ մենք ալ մեր կողմէն քանի մը խօսք ըսենք: Խմբագիրներ կը քննադատեն — կը հայհոյեն պիտի ըսէի, եթէ... —, կուսակցամոլներ կը կշտամբեն, և կան անհատներ առաւել կամ նուազ չափով որոնք կը դատաւիտեն Յովսէփ Արքեպիսկոպոսը իր այս պակասութեան և այն... առաւելութեան համար: Կան արդարեւ միեւնոյն տեսն անձեր ալ — կուսակցականները զարհուրեցնելու համար չեն ըսեր որ մեծամասնութիւն կը կազմեն — որոնք կը սիրեն ու կը

յարգեն զինքը իր առանձնաշատուկ բարեմասնութիւններուն համար: Իսկ հասարակ ժողովուրդը, երիտասարդութիւնը, և մէկ խօսքով բոլոր գաղթականութիւնը ինչ արամադրութեան տակ է, չենք գիտեր, քանի որ չկայ այնպիսի լրագիր մը որ բոլոր ժողովուրդը կարգայն աշխտիր: Ընթերցող հասարակութիւնը թէեւ հետաքրքրուած այս խնդրով, բայց վերջնական միջոց մը ձեռք առնելու կը դանդաղի: Սակայն այդ հասարակութեան մաս մը, կուսակցական ու քեմիստակ ծածկուած՝ հոս ու հոն կը ճողովաւորեն, կը բարբառեն, կը խօսի աւել պակաս, ամէն տեղ, ճաշարաններու մէջ, առանց դատողութեան: անարամաբանօրէն վիճարանութեան ալ կը բռնուի, հայհոյութեան տեղատարափը կը սկսի և բըռուցքներ կը բարձրանան... Եւ մօթ և ինքնատիկ հայ գաղթականութեան, որովհետեւ իրենց կուսակցութեան թերթին այնպէս կըսէ ու խեղճ պարտաւոր է անոր հետեւիլ: Եւ, երիտասարդներ, երիտասարդներ, քաջ էք ձեր համացեղ եղբայրներու առջեւ, կորով ունիք ձեր բուկարունքը պաշտպանելու իրարու դէմ, բայց ոչխարային հետեւողութեամբ՝ զոհ կը դառնաք եսապաշտ կուսակցական զեկավարներու քմահաճոյքին: և հակառակ այսքան ժամանակաւայ ապարդիւն զոհաբերութեան՝ տակաւին կանգիտանաք առաջնորդութեան կոչուած զազրական գրողներու ոչնչութեան: Եւ, մէկ բան կը պակսի ձեզ դեռ. ձեր խանդավառ յոյսերուն, անձնուրաց զոհողութիւններուն և երիտասարդական քաջութեան հետ՝ հաւատն զատուողութիւն... *

«Լուծին տակ», վեպ պոլկարապատմական կեանքէ, հեղինակութիւն հոշակաւոր ի վան վազօֆ պոլկար գրագէտին: Թարգմանաբար հրատարակուել վերջ՝ լոյս տեսաւ առանձին հատորով: Յեղափոխական պարունակութեամբ, ստորակ ժողովրդի մը ընդվզումի պարագայներով լեւի-լեցուն այս գրքովը՝ «Անդրոնիկ»-ին հետ — Յունական յեղափոխութեան հերոսին — կը կազմէ երկուրեւեակ մը մեր գրական աշխարհին մէջ՝ որպէս յեղափոխական «լուծի ուսու»:

ցիւններ)։ Որքան պէտք ունինք, մանաւանդ հրաբորբոք ու անհամբեր մեր երիտասարդութիւնը, այսպիսի հատորներու . գործնական ապստամբութեան պատկերները, յեղափոխիչ «վարժապետ»ի գործառնութիւնները և «գինովցած ժողովրդ»ի կանխաւարտայայտած ցասումներն ու «նեղութեան» և ապստամբութեան խորտակումէն վերջ՝ սրտաբեկ ու յուսահորոյս վայրափառնումը «Լուծին տա. կոյն մէջ՝ կուրուագծեն վաղօրօք համաժողովէս չպատրաստուած ժողովրդի մը տհասօրէն սկսած յեղափոխութեան արդիւնքը . այն ալ պուկար ժողովրդեան որուն «Աղգային տգատագրութեան գործաւորները իրարու ետեւէ եկած, հոյժ պատրաստած և ազատութեան սիրոյ սերմերը ցանած էին հոն . Այդ գործաւորները՝ վանական փախսիէն սկսեալ մինչեւ տարկաւագ լէվաքին — երկուքն ալ մարտիրոսներ, երկուքն ալ սուրբեր — վարուցանած ու ոռոգած էին հողը . Առաջինը՝ Աթօս լեռնէն, իսկ վերջինը կախաղանէն իրենց օհնութիւնը թափած էին այդ հողին վրայ» և մանաւանդ այն պուկար ժողովրդեան որուն «Յեղափոխական ոգին, բոցավառ սերս վառէր մը պէս, իր թեւերը հաւասարապէս տարածած էր գիւղացիին ինչպէս նաեւ համալսարանականին վրայ . — խալբախին ու Ֆէ. տին, կրօնաւորի փակեղին և աշխարհականի գլխարկին վրայ . Գիւտոն քիշնն ու խալը ձեռք ձեռքի տուած՝ ճակատը կը կենային, ինչպէս Պուկարիոյ ԲՈՂՈՐ յառաջիմական պայքարներուն մէջ . Պոշկարիոյ և Ուրս. գոյն պատմութեան մարտիրոսս. գրութիւնը վկայ է այս ձշմարտութեան . . . »։ Ու այս ճշմարտութենէն վերջ միեւնոյն ժողովուրդը ջարդի ու կոտորածի վայրկեաններուն լքեց իւր «ներշնչումը» և խելակորոյս հօտի մը նման իր զուլիշ ազատել կը փորձէր լեռներու փապարներուն մէջ թագըստօցներ վնասելով, և «նորագոյն» ոյթերուն արտասահման շտապելով :

Իսկ մեւին մէջ՝ «Անդրօնիկէին» կը պատկերանան հելլեն ժողովրդեան սպարտական-դիւցազնական քաջագործութիւնները, չորս տարիքներու — «Ընկերութեան կոկոն», մարդկային կեանքի մաքուր խորհրդանշան Մանկութիւնը. ծաղկեպսակ և պայծառ Պատանեկութիւնը. համակրանաց արժանի կատարելութիւնը և յարգելի երկրորդ մանկութիւն Ծերութիւնը — երկսեռ՝ քաջահպան անձնութիւնը՝ Աթենական ցեղին, «Հէթէրիա»ի — յունական ապրտամբութիւնը պատրաստող ընկերութիւն — Ժողովրդականութիւնը և Պօցարիսի նման «ահարկու և ամենամեծ հերոս»ի մը «յօնքերուն վրայ կապարագորոշման մահ պատկով զարդարուն» դէմքը. և միեւնոյն տոնէ կը պատկերանան հոն կրավիասի ու թէրմօպիլէի հերոս տրագոտն Օտիսեւսի եղբայրադուստր-եղեռնական ըսպանութիւնը . . . և դառատու Պարտաքասի մը ազգադու մասնիչութիւնները . . . »

Ինչ որ ալ ըլլան այս երկու հաս-
տորները առանձնակի առումով, մենք
միշտ պէտք ունինք մեր վիճակակից,
այլ Ազատութեան արշալոյսը ողջու-
նած ազգաց կենսագրականին. մանա-
ւանդ մեր յեղափոխական դասակար-
գը կարգալու և ուսումնասիրելու է
բաղդակից ժողովրդեան բոլոր պա-
տահարները, թէ՛ ուրախառիթ և
թէ՛ տրտմառիթ, թէ՛ յաջողութեամբ
պսակուած և թէ՛ յաղթուելով ընկ-
ճուած. ու հակառակ այսքան տար-
ւայ մեր եզական առաջնորդներու
գծած ուղղութեան որ տակաւին իւ-
րացուցած չենք, իւրացնենք գէթ
սա գործնականօրէն և շօշափելի կեր-
պով ներկայացուած իրական կեանքի
արդիւնք եղող ուղղութիւնները և
քաղենք անոնց վնասներէն՝ օգուտներ
և կորուստներէն՝ փորձառութիւններ:
— Ու կը մտածեմ. արդեօ՞ք ուրախա-
ռիթ թէ տրտմառիթ մասը շատ պի-
տի ըլլայ մեր ալ Յեղափոխական գոր-
ծունէութեան՝ երբ ապագայ պատ-
մազիրը գրիչ ձեռք առնէ գրելու հա-
մար Հայ Յեղափոխութեան պատմու-
թիւնը. . . .

SU&S

ՄԵԾ ԱՂԷՏ ԳԱԼԻՖՕՐՆԻԱԻ ՄԷՋ

Ամերիկաի Միացեալ-Նահանգնե-
րէն Գալիֆօրնիա Նահանգի մայրա-
քաղաքը Սան Ֆրանսիսքօ անդ եր-
կրաշարժի և անկէ ծագած հրդեհի
զոհ գնացած է ։ Քաղաքին մեծ մասը
քարուքանդ եղած է ։ Հինգ հազարէն
աւելի մարդեր մեռած են , շատեր
վիրաւորուած ։ Հեռագիրը գոյժեր կը
բերէ նաեւ նոյն Նահանգի Լօս Անճէլօս
և այլ քաղաքներէ ։ Այդ տեղեր հա-
զաղութներ ալ կային , որոնց վիճա-
կի մասին անհամբերութեամբ կըսպա-
սենք այն կողմերէ թղթակցութիւն-
ների ։

ՀԱՅԵՐ ՅԵԳԻՊՏՈՍ

վսեմ. Պողոս Իսաչա Նուպար Զատ-
կին առթով կարօտ աղգայիններին
բաշխուելու համար 400 եզրպտական
ռսկի ղրկեւր է Գահիրէի Աղքատների
Հոգաբարձութեան և Աղքատախնամ
ընկերութեան : 100 ռսկի ալ ղրկեւր է
Գահիրէի Միացեալ Որբախնամ ըն-
կերութեան :

— Գահիրէի Ալլապին վարժարանի չէնքը միայն վերանորոգել բաւական չհամարուելով, անոր ուսումնական ծրագիրն ու կանոնադիրն ալ բարեփոխելու պաշտօնով յանձնաժողով մը կազմուել է, որ իր առաջին նստի մէջ կարծիքների փոխանակութենէն յետոյ, իր հրեք անդամակիցների, Տիարներ Տոգդ. Տաղաւարեանի (բժիշկ), Թ. Սէթեանի (ուսուցիչ) և Վ. Գիրք. ճեանի (խմբագիր), յանձնարարել է ծրագիր մը պատրաստել և ներկայացունել ժողովին :

— Այլի Տիկին Նուպար փաշան
Զուլեյքերիաի վելէ քաղաքին մէ
թոքատապէ մեռած լինելուն գոյժը
հեռադրուած լինելով Գահիրէ եր որ
դւոյն վսեմ. Պօղոս փաշա Նուպարին

ապրիլ 10ին Գահիրէի Ս. Աստուածա-
ծին եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստի պաշ-
տօն և պատարագ մատուցեցե՛ն Առաջ-
նորդ Գեոր. Աղաւնունի վարդապետը :
Ներկայ գտնուած են Նուպարեան գեր-
դաստանի անդամներն և իրենց ազ-
գականների ու բարեկամների ու ժո-
ղովրդի խուռն բազմութիւն մը :

ՏԳԴ. ԼԵՐՍԻՈՒՄ Ի ԳԱՀԻՐԷ

Հայասէր Գերմանացի Տոբդ. Լէբ-
սիուս, որ երկու հայկական որբանոց
Թիւրքիաի մէջ (մէկը Տիգրանակերտ
և միւսը Եդեսիա) և երկու որբանոց
ալ Պարսկաստանի մէջ (մէկը Խոյ և
միւսը Ուրմիա) բացած է և Պէրլին
գտնուած միջոցին ալ իշխտ աշխատած
է հայանպաստ զաղափարներ տարա-
ծել Գերմանիաի մէջ, այժմ կերթայ
աչքէ անցունել Թիւրքիաի մէջ իր
հիմնած որբանոցները :

Գահիրէի «Լուսաբեր»ին մէջ կը
կարդանք որ Տգդ. Լէբ'իուս ապրիլ 12ի
Երեկոյին Գահիրէի ամերիկեան վարժա-
րանի սրահին մէջ բանախօսութիւն մը
ըրբեր է 1 ժամի չափ գերմաներէն լեզ-
ւովոր իր գործակից թարգման Պատ.
Յ. Ռևետարանեան պարբերութիւն առ
պարբերութիւն թարգմաներ է հայե-
րէնի : Տեղեկութիւններ տուեր է իր
գործունէութեան վրայ և սրտապնդիչ
խօսքեր ըրեր է Հայերի ներկային և
ապագային համար , այնպէս որ շատ
լաւ տպաւորութիւն թողուցեր է իրեն
ունկնդիր Հայերի բազմութեան վրայ :

Տգգ. Լէսբոս ապրիլ 13 ուրբաթ
առաւօտ Գահրրէէն մեկնեմք է դէպի
Բորդ Սալիտ ուշկէ պիտի ուղևորի
Թիւրքիա : Ողջերթ մաղթելու հա.
մար կալարան գնացեմք են Տիարնեմ
Աղաթօն Պէյ, Մ. Խէրեան, Տգգ.
Տաղաւարեան, Յ. Ճէպէճեան և վ.
Քիւրքճեան : Աղաթօն Պէյ ծաղկե.
փունջ մը մատուցեմք է ինչան Հայերի
երախտագիտական զգացման :

ՀԱՅԵՐ Ի ՌՈՒԹՅՈՒՄ

Թիֆլիսի «Արշալոյս» օրաթերթի
 ժամանակաւոր խմբագիր Տիար Յ.
 Մանանդեան դատի հրաւիրուելէ
 գրաքննական տեսչութեան կողմէն,
 սօցիալ-տէմօկրատ կուսակցութեան
 հայ կոմիտէտի թռուցիկը տպագրած
 լինելուն համար մարտի 16ի թուին
 մէջ:

— Սիրնօղի նոր անդամներ Գէորգ
Սուրէնեան և Նահապետ Նահապետ
եան եպիսկոպոսներն իրենց անդա
մակցութեան պաշտօնն նստանձնելու
համար օրինական երգումն ըրին հա
յերէն լեզուով։ Ասկէ առաջ պրօկու
րօրին միջոցով խնդիր յարուցուած
էր թէ պաշտօնական երգումը ռուսե
րէն լեզուով պէտք է լինի։ Ուրեմն
այժմ այդ խնդիր եւս լուծուած է
գործնականապէս։

—Շուշիի մի քանի հայաբնակ գիւղերին մէջ (Տող, Աղոխ, Չանախչի եւն.) խուզարկութիւններ ընելու նպատակով կողակների խումբեր մտեր և այնպիսի գաղանթութիւններ գործի են որ թիւրք պաշլպօղու գործերը

յիշեցունել կուտան : Տուներին մէկ
ինչ որ գտեր , կողոպտեր են . կերեր ,
խմեր և ինչ որ իրենց հետ չէին կրը-
նար տանիլ , օրինակ գինիով լի կա-
րասները , կոտրեր գետին թափեր
են . կիների ճակատներէն փրցուցեր
լսւր են անոնց զարդեղէնները և դա-
շանօրէն բռնաբարեր են կիներն ու
աղիկները . մի քանի գիւղեր ալ ուժա-
կոծելով աւերակ դարձուցեր են : Մօ-
տակայ գիւղի թիւրքեր ա-
սոնցմէ օրինակ առնելով և քաջալեր-
ւելով , իրենք ալ հայ գիւղացիներին
դուռները յափշտակեր տարեր են :

Շուշի քաղաքի հայ կինները հե.
ռազրով դիմեր են Ցարուհիին, աղա-
չելով որ դադարեցունել տայ այս
սոսկալի գազանութիւնները :

Շուշիի առաջնորդ Աշոտ Եպիսկոպոս Թիֆլիսի հայ մամուլին հեռագրած լինելով այս սարսափելի եղելու թիւններ, պատգամաւորութիւն մը որ կը կազմէին վերջացած հայ-թիւրքական համաժողովի անդամներէն 3 անձեր (Տիարներ Ա. Գալանթար՝ Մշակի խմբագիր, Ս. Յարութիւնեան՝ փաստաբան և Ա. Խատիսեան՝ բժիշկ) ներկայացաւ փոխարքայ Վորոնցով-Տաշքով կոմսին և գործերի վիճակը պարզելով դարման խնդրեց, փոխարքան հրամայեց զենեւրալ Ալլտաւնին որ երթայ Շուշի և տեղնուտեղը քննութիւն կատարէ որ յանցաւորնէրը դատի ենթարկուին, միեւնոյն ժամանակ զենքերի համար խուզարկութիւնները դադարեցնեն, բացի այդէպքէ երբ յայտնուի թէ զենքի պահեստներ կան:

Փոխարքայի խորհրդին կից գու.
մարտիկ սկսած հայ-թիւրքական խոր.
հլդակցութեան ժողովի անդամն.
Ընն 2 հոգի, Ս. Եարութիւնեան և
Ս. Կաղանկիպով (թիւրք), իրենց
նախագահ վէյդէնբաուսի հետ զբ.
նացին Շուշի, քննութեան գործին
մասնակցելու:

ՀԱՅ-ԹՒՐԻՔԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐ
ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

Հոնտոնի «ԻՎլինկ Ստանտարտ»
լրագրի ապրիլ 16ի թուին մէջ հրա-
տարակուած է Կովկասի Զուկարի-
քաղաքը բնակող բժշկի մը նամակը,
որով Հոնտոնաբնակ իր մէկ ազգակա-
նի հաղորդած է Թաթարներին և հա-
յերին միջեւ տեղի ունեցած կատաղի
կռուի մը հետեւեալ սարսափելի ման-
րամասնութիւնները .

«Ամէն օր, գրուած է նամակի
մէջ, Թաթարների հրոսախուժութիւն
կըլարձակին Հայերին վրայ եւ անոնց,
մէ հարիւրներով կը չարչարեն ու կը
սպաննեն: Գրէթէ միշտ կառավարու-
թեան պաշտօնեայններն ու ոստիկան-
ները յառաջ քշած են Թաթարներին»:

Դեռ հազիւ երկու օր եղաւ որ
Թաթարներն ահագին բազմութեամբ
յարձակեցան Չուկարիս քաղաքին
վրայ և անմիջապէս սկսան ուրախու-
թիւն հայոց Թաղը : Կռիւր կառուղի և
յամառ կերպով կը շարունակուէր :
Պաշարուածները մեծ քաջութեամբ
պաշտպանեցին զիրենք երկար ժա-

ևող դեղարուեստական եռամսեայ հան-
դէսի և տարիի 2րդ թիւն ալ հրատա-
րակուած է, հետեւեալ բովանդակու-
թեամբ. 1. Դժբերքները. 2. Հայ ժողովուրդը և իր գեղարուես-
տական գերբ. — 3. Դիւան հայ արուեստին
(Տաղ Շառաղաւաղ). 4. Հայր մեր
(Նոր եղանակ). 5. Առաջին Գեղար-
ուեստական մրցում. 6. Հանգիստարան
մեծ վարպետներու (Սէղար Ֆրանգ).
7. Արիւ (Նուագ՝ դաշնակի համար).
8. Տաճկական (Թատրոնը) (Շ. ր. և
վերջ). 9. Դիւանդուլիւնը Տաճկական
թատրոնին վրայ. 10. Հայ մամուլը և
կոռուկը :

«Կոռուկ»ի նպատակն է. 1. Հայ
արուեստը ճանչցնել Հայուն. 2. Եւ-
րոպական արուեստը ճանչցնել Հա-
յուն. 3. Հայ արուեստը ճանչցնել
Եւրոպացիին. «Կոռուկ»էն օրինակ
մը, իբր նմոյշ, ձրի կը դրկուի ամէն
անոնց որոնք կը հաճին գրել «Կոռու-
կ»ի խմբագրութեան, որի հասցէն է

Mr. K. Proff — Kalfajan, Directeur
du «Groung»
159, Bd. Montparnasse. PARIS.

«Կոռուկ»ի տարեկան բաժնեգիրն
է 10 ֆրանկ :

ԹԻԻՐՔԻԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դատական յանձնաժողով մը՝ որին
կը նախագահէ բնիկ հայուր գաղա-
խազ Նէմէմտին պէյ, Կ. Պոլսէն
ճանաչելու Պէնկազի երթալու հա-
մար ուր պիտի դառնէ Ալի Շամիլ փա-
շան և Ապտիւր Բէգազ պէյը, ոչ
միայն իր տական փաշաի սպանութեան
համար, այլ և կըսուի թէ տէրու-
թեան դէմ դաւադրութեան մը առ-
թով :

— Կ. Պոլսէն կը հաղորդեն թէ
կառավարութիւնը չէ բաւականացած
Պէտերլսան Շամիլ փաշան և Ապտիւր
Բէգազ պէյը Ափրիկեան Տրիպոլիս
աքորելով, այլ և սկսած է Բիւրսե-
րը Կ. Պոլսէն հեռացունելով իրենց
հայրենիք վտարել և կենթադրուի որ
25,000էն աւելի Բիւրսա կայ Սթամ-
պուլի և Սիւստարի մէջ ուր բռնա-
կրութիւն (համալ)՝ որմադիրներ
օգնականութիւն (ռէնչպէր) և այլ այս
կարգի աշխատանքներ կընեն : 1896ի
հայկական կոտորածէն յետոյ, երբ
թիւրք կառավարութիւնը Կ. Պոլսէն
վտարեց գաւառացի Հայերը, անոնց
կատարած այս կարգի ծառայական
գործերն ու աշխատանքները Բիւր-
սան սկսան ընել : Հիմա ալ կարգը
Բիւրսանին եկած է, որոնց տեղերը
պիտի գրաւեն հաւանօրէն Ասիական
գաւառներէն Կ. Պոլսի թափուած
թիւրքերը :

— Ափրիկեան Տրիպոլսէն կիմա-
ցունեն թէ «Բէգազ» փոխադրանա-
լը ապրիլ 13ին հոն հանած է Ապտիւր
Բէգազն ու Ալի Շամիլը և 12 ուրիշ
աքորականներ : Ապտիւր Բէգազն
ու Ալի Շամիլը իրարմէ հեռու խցիկ-
ների մէջ բանտարկուած են, ուր պի-
տի միան մինչեւ հարցաքննիչ յանձ-
նաժողովին Կ. Պոլսէն հոն հասնիլը :

ՍՈՒԼԴԱՆ ՀԱՄԻՏԻ

ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Կ. Պոլսէն արժանահաւատ աղբիւ-
րէ հաղորդուած է Լուստին «Բէլ
Մէլ» կազմէն թէ կարելի է վայր-
կենէ վայրկեան սպասել սուլթան Հա-
միտի մահուան լուրն առնելու : Բոլ-
րովին գաղտնի կը պահուի իր առող-
ջական վիճակ որ տաքնապալի կացու-
թեան մը մէջ է :

ՌՈՒՍԻԱ

Բազուէն ապրիլ 11ին կը հաղոր-
դեն անուր յանդգնութեամբ կա-
տարուած գործ մը : Բէվոլքերով զին-
ւած մի քանի մարդեր լոյս ցերեկ ա-
տեն մտեր են քաղաքին կեդրոնը
գտնուող տպարանի մը մէջ, սպառնա-
ցեր են սպաննել ով որ դիմադրէ ի-
րենց և 250 քիւս կշռող տպագրական
մամուլ մը բռնուցնելով կառքի մը
վրայ, առեր տարեր են անարգել :

— Պաշտօնական հրատարակու-
թիւններէն կիմացուի որ 106,554 անձ
զոհ եղած են Ռուսիայի ազատագրա-
կան շարժման, վերջին 1 տարուան
(1905-06) մէջ : 14,130 անձ սպան-
նուած են, 900 անձ մահով պատ-
ժուած, 19,524 վիրաւորուած և 72
հազար բանտարկուած :

— Ֆրանսայի մէջ մեծ յուզում
պատճառած են Մարի Սերիտոնովա
անուն աղջկան մը եղած քստմեցու-
ցիչ տանջանքների նկարագրութիւն
ները : Այդ գեղահաս աղջիկ որ Դամ-
պովի փոխ-նահանգապետ Լոմոնովս-
քին սպաննեց, մազերէն քաշկրտուե-
լով տարուած և քարայտակ ու խո-
նաւ նկուղի մը մէջ ձգուած էր ուր
կիսամերկ մարմինն վրայ վառուղսի-
կարով շատ մը տեղեր ալրած, ոտ-
քերէն բռնելով զլիւիվայր կախած,
ահագին կոշիկներով մարմինն զանա-
զան տեղերը կոխկրտած ու կոշկո-
ւած, աչքին մէկը կուրցուցած, և
րեքները բռնեցի հարուածներով
ուռնցուցած և ի լրումն ամենայնի,
բանտէն հանելով դատուելու համար
Դամպով տարուած միջոցին, կողակ-
ների սպայ Ապրամով որ անոր այդ
տանջանքներ տուած էր, գաղանօրէն
բռնաբարեր է նաեւ այդ կոյս աղջ-
կան պատիւը երբ նա բոլորովին ու-
ժասպառ, ալ զիմադրութեան ո'հեւէ
կարողութիւն չէր մնացած վրան :

Ի վերայ այս ամենայնի, Մոս-
կուայի դատարանն ալ մահի դատա-
պարտեց Մարիա Սերիտոնովան :
Հիմա Ֆրանսայի մէջ նշանաւոր մար-
դերէ և կիներէ հանրագիր մը կըս-
տորագրուի խնդրելու համար Նիքո-
լա Ցարի բարեփոխութենէն որ գա-
ղափարի մը համար այս աղջկան քա-
շած այդքան տանջանքներն ու կրած
նախատիքներն աչքի առաջ ունենա-
լով, գոնէ մահի պատիժը խնայուի
իրեն :

— Նախկին քահանայ կարոնին որ
արտասահմանէն Բէգազապուրկ վերա-
դարձած էր ժամանակէ մ'ի վեր, ան-

ցած շաբաթ անյայտացեր է : Իր ըն-
տանիք ու բարեկամներ դեռ ոչ մի
հետք չեն գտած իրմէ :

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԽՍՏԱԲԱՐՈՅՈՒԹԻՒՆ

Նիւ Եորքից կը հաղորդեն ապրիլ 15ին
Երբ յայտնուեցաւ որ ռուս ան-
ւանի զրազէտ Մաքսիմ Կորքին ըն-
կերացող կինն իր օրինաւոր ամուսին
չէ, այդ բան Նիւ Եորքի մէջ մեծ
յուզում պատճառեց : Ռուս զրազէտն
աքորուեցաւ այն օթեանէ ուր իջե-
ւանած էր : Իր ընկերուհիին հետ
մէկտեղ գնաց ուրիշ շատ մը օթեան.
ներ, ամէն տեղ ալ մերժեցին զինք :
Ռուս զրազէտի բարեկամները յաջո-
ղեցան վերջապէս տան մը մէջ տեղ
գտնել ուր կրցաւ ապաստանիլ իր ըն-
կերուհիին հետ մէկտեղ :

Այժմ կըսուի թէ շատ կարելի է
որ գաղթականութեան վերահսկող
իշխանութիւնները պահանջեն որ ռուս
զրազէտն ու իրեն ընկերացող դե-
րասանուհին արտաքսուին Միացեալ
Նահանգներէն : Ահա թէ ինչու հա-
մար : Միացեալ-Նահանգների նաւա-
հանգիստը հասնող բոլոր ճանբորդ-
ներ, ցամաք երեւել առաջ, պատ-
կանեալ իշխանութիւններին պէտք է
որ ճշգրութեամբ յայտնեն իրենց ա-
նունը, արհեստը և Ամերիկա երթա-
լուն պատճառը. այն անձեր՝ որոնց
ըսածներն անճիշդ լինելը կիմացուի և
կամ որոնց յայտարարութիւններ
լիովին չեն գտնուներ գաղթակա-
նութեան վերահսկող պաշտօնեանե-
րը, կարգիւն ցամաք իջնելէ և կը
վերադարձուին զիրենք բերող շոգե-
նաւով :

Հիմա կառավարութիւնը կ'որքին
դրժած է ամերիկեան օրէնքին, ո-
րով հետեւ սուտ խօսած է շաղթակա-
նութեան իշխանութիւններին, Անտ-
րէյէվա դերասանուհիին համար ը-
սելով թէ իր կինն է. դերասանուհին
ալ նոյնպէս իր կողմէ սուտ խօսած է,
ըսելով թէ ռուս զրազէտի օրինաւոր
կինն է. եթէ գաղթականական իշ-
խանութիւնները ճշգրութեամբ իմա-
ցած լինէին թէ օրորդ Անտրէյէ-
վան ինչպիսի յարաբերութեան մէջ
կը գտնուի կ'որքին հետ, անշուշտ
իբրեւ անբարոյական մէկը պիտի նը-
կատէին ռուս դերասանուհիին և անոր
ցամաք իջնելը պիտի արգիլէին գաղ-
թականական օրէնքին համեմատ :
Ուստի հիմա որ ճշմարտութիւնն և
րեւան ելած է, կարելի է որ գաղթա-
կանական վարչութիւնը միջոցներ
ձեռք առնէ ռուս զրազէտի ընկերու-
հիին դէմ և գուցէ նոյն իսկ իրեն,
կ'որքին դէմ :

Գաղթականութեան վերահսկող
պաշտօնեայիներէ մին այդ նկատմամբ
հետեւեալ յայտարարութիւնն ը-
րած է.

— «Եթէ ինծի գանգատագիր մը
գայ ոհեւէ անձէ և ապացոյցներ ներ-
կայացուն թէ կ'որքին ընկերուհին
իր օրինաւոր կինն չէ, կրնաք վստահ
լինիլ թէ չպիտի վարանիմ գործել
այնպէս ինչպէս իմ պարտականու-
թիւնն է : »

Այս փոքրիկ գործ՝ որին բազմա-
թիւ օրինակներ կը նուիրեն տեղական
բոլոր լրագիրները և որ այս խօսա-
բարոյ երկրի մէջ օրուան ամենա-
խոշոր գաղթականական դէպքը դար-
ձած է, ռուս կառավարութեան նը-
պաստաւոր հետեւանք մը պիտի ու-
նենայ Միացեալ-Նահանգներին մէջ :
Արդարեւ այն յանձնաժողովի՝ որ
կազմուած էր կ'որքին օգնելու հա-
մար ռուս կառավարութեան դէմ
Միացեալ-Նահանգների մէջ ընկիւք
գաղափարական պայքարին, ամենէն
նշանաւոր անդամներէն շատեր երեւ-
կը դարձունեն այժմ ռուս զրազէտն,
որ նոյնպէս շատերի համակրութիւնն
ալ հեռացուց իրմէն, որովհետեւ ի-
տահօր նահանգի նախկին կառավա-
րիչը սպաննելու համար ձերբակալ-
ւած երկու ընկերվարականներին հե-
ռագիր մը զրկած է որով գրէթէ կը
չնորհաւորէ զիրենք իրենց գործած
եղեւնական ոճրին համար :

— Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն ապ-
րիլ 17ին թէ Մաքսիմ Կորքին և ի-
րեն ուղեկցող անձը գաղտնապէս Նիւ
Եորքը թողնելով մեկնեցան. ուր եր-
թային յայտնի չէ :

ՄԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Տիար Խ. Մամասեան պատիւ ու-
նի ծանուցանելու արգոյ հասարակու-
թեան որ 2 տարիէ ի վեր ունեցած
փորձառութեամբ մեծ զիւրուքի-
ներ կարող է տալ ճանբորդներու
գործին թէ՛ Ամերիկայի համար և թէ՛
այլուր : Ունեցած 2 պանդոկներու
մաքրութիւնը և ածանութիւնը ճա-
նբորդներու հանգստաւէտութեան հա-
մար գրաւական մ'են :

Khatchadour Mamasian & Cie.
17 & 19 Suffolk str.
(England) Liverpool

ՄԻՋՔԱՆ Կ. ՓՈԹՐԱՀԱՆԵԱՆ

Գործարանատէր եգիպտական եւ քիմի-
քական գերբնոյի սիկարիդներ եւ կըս-
րուած ծխախոտի.

ՆԱԽԵ ՆԵՐԱՄՈՂ

Թիւրքական ընտիր ծխախոտի
տեղեկներ.

Téléphon 5116 Madison Sq.

Հասցէ՝ M. G. Toprahanian

334 Fourth Ave.

(E. U. d'Amérique) New York

ՏՆՕՐԵՆ—ԻՄՐԱԳԻՐ

Մ. ՓՈԹՐԱՀԱՆԵԱՆ

ԴԱՐՍԵԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փոթրախանի
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi